

УДК 378.046-021.68:005.963

ДМИТРО БІЛОВУС, аспірант кафедри педагогіки та інноваційної освіти, Національний університет "Львівська політехніка", Україна
ORCID ID 0009-0000-7069-1634
dmytro.i.bilovus@lpnu.ua

ОСОБЛИВОСТІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ У ЗАКЛАДІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

DMYTRO BILOVUS, graduate student of the Department of Pedagogy and Innovative Education Lviv Polytechnic National University, Ukraine

FEATURES OF INCREASING THE QUALIFICATIONS OF TEACHERS IN AN INSTITUTION OF POST-GRADUATE EDUCATION

У статті розкрито особливості підвищення кваліфікації викладачів у закладі післядипломної освіти в Україні. Наголошується, що важливою формою в даному випадку є підвищення кваліфікації у закладі післядипломної освіти на рівні вимог сьогодення. Подано характеристику неперервної освіти, яка сьогодні слугує основою ефективною діяльністю викладача, котрий має постійно розвиватися і вдосконалюватися.

Досліджуючи питання, пов'язані з підвищенням кваліфікації викладачів у закладі післядипломної освіти, це є найпоширенішим варіантом інтеграції змісту і посилення міждисциплінарних зв'язків це введення системи інтегративних курсів, що доповнюють навчальний план спеціальності. Курси підвищення кваліфікації можна включити в освітній процес за рахунок годин, відведених на дисципліни за вибором студентів, а також перетворення існуючих дисциплін, що мають синтетичний характер, на інтегративні.

Зокрема, згідно "Концепції неперервного підвищення кваліфікації та перепідготовки педагогічних кадрів", на державному рівні визначено, що саме післядипломна освіта створює умови для задоволення різноманітних освітніх і професійних потреб викладача, а

також соціальних запитів щодо подолання розриву між набутим в освітньому закладі рівнем професійної підготовки та сучасними вимогами. Це потребує поглиблення, розширення й оновлення професійних знань, умінь і навичок викладача на основі впровадження сучасних технологій навчання.

Ключові слова: студент, викладач, заклад післядипломної освіти, підвищення кваліфікації викладачів, професійна підготовка.

Summary. The article reveals the peculiarities of teacher training in Ukraine. It is clear that every teacher strives for stable professional growth. An important form of realization of this is the improvement of qualifications in a higher education institution at the level of today's requirements. And for this, first of all, continuous education is needed, which today is the basis of its effective activity, which must constantly develop and improve. The principle of continuous education is the desire to constantly improve oneself as a professional, a person who tries to assert himself in the team and achieve stability in the assimilation of knowledge by students. Thus, the teacher's self-education is an integral part of his continuous education.

Investigating the issues related to improving the qualifications of teachers in a post-graduate education institution, this is the most common option for content

integration and strengthening interdisciplinary ties, which is the introduction of a system of integrative courses that complement the curriculum of the specialty. Advanced courses can be included in the educational process due to the hours allocated to disciplines chosen by students, as well as the transformation of existing disciplines, which have a synthetic nature, into integrative ones.

In particular, according to the "Concept of continuous professional development and retraining of teaching staff", it is determined at the state level that it is postgraduate education that creates the conditions for meeting various educational and professional needs of teachers, as well as social requests to overcome the gap between the level of professional training acquired in an educational institution and modern requirements. This requires deepening, expanding and updating the professional knowledge, abilities and skills of the teacher based on the introduction of modern learning technologies.

Key words: student, teacher, institution of postgraduate education, professional development of teachers, professional training.

Meta: дати характеристику особливості підвищення кваліфікації викладачів у закладі післядипломної освіти.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Вирішенням даної проблеми науковці вважають, що ефективність підвищення кваліфікації викладачів у закладах післядипломної освіти залежить від певних психолого-педагогічних умов організації самоосвітньої діяльності. У той час вони пов'язані із самоосвітньою діяльністю із формуванням професійної їх готовності, що вимагає дослідження інтеграції фахових і психолого-педагогічних знань.

Аналіз досліджень і публікацій. Зазначимо, що вивченням проблем підвищення кваліфікації викладачів у закладах післядипломної освіти присвячено багато робіт українських науковців. Так, загальнопедагогічним аспектам функціонування післядипломної освіти відведено місце у працях Л. Ващенко, Б. Дьяченко, Л. Кравченко, А. Кузьмінський, О. Козлова, М. Лапенюк та ін.; реформуванню та розвитку післядипломної освіти – М. Дробоход, А. Нікуліна, В. Олійник та ін.; дидактичним аспектам післядипломної освіти – Н. Балик, В. Буренко, А. Зубко та ін.; розвитку та вдосконаленню особистісних якостей педагогічних працівників у системі післядипломної освіти – В. Арешонков, Г. Балл, С. Болсун, В. Вітюк, В. Семиченко та ін.; шляхам формування професійної педагогічної майстерності – М. Васильєва, Н. Волкова, М. Гриньова, І. Зязюн, Н. Ничкало та інших. При цьому дослідники акцентують на таких формах післядипломної освіти, як підвищення кваліфікації, стажування і спеціалізація, що спрямовані на зростання професійної компетентності дипломованих фахівців. Проте в сучасних соціально-економічних умовах дедалі більшої значущості набуває така форма післядипломної освіти, як підвищення кваліфікації або перепідготовка, тобто набуття додаткового рівня професійної освіти.

Виклад основного матеріалу. Вивчаючи дослідження, пов'язані з підвищенням кваліфікації викладачів у закладі післядипломної освіти, науковця Л. Сущенко пропо-

нує стимулювання професійного самовдосконалення викладачів у системі післядипломної освіти, зазначаючи, що цей процес є ефективним і дієвим. Однак слід брати до уваги такі критерії: мотиваційний, який характеризує професійну мотивацію, спрямованість та ставлення до процесу саморозвитку, інтерес до самоосвітньої діяльності, сформованість емоційно-спонукальних чинників самоосвітньої діяльності, бажання належним чином виконувати всі поставлені завдання; навчальні вміння та дієві операції, властивості, які характеризують зовнішні прояви самоосвітньої діяльності викладачів і сформованість їх професійно-особистісних якостей, що виявляються та розвиваються у процесі професійно-особистісного зростання (Сущенко, 2006, с. 21–22).

Як стверджують науковці О. Шевченко, І. Зязюн, успішність професійного розвитку молодого викладача має визначитися за такими критеріями: володіння професійними знаннями й уміннями, а також професійна вмотивованість; сформованість інтегративних професійних якостей і здатність до рефлексії, формування професійно-педагогічної майстерності, що передбачає інтеграцію його фахових і психолого-педагогічних знань (Шевченко, 2015; Зязюн, 2004).

Як бачимо, більшість науковців приділяють увагу тим критеріям, які відображають розвиток мотивації в педагогів, рівень їх знань у професійній галузі, сформованість професійно-особистісних якостей, а також рівень ефективності використання новітніх інформаційних технологій для підвищення професійної кваліфікації.

Методологічний концепт нових ефективних форм і методів підвищення кваліфікації викладачів у закладі післядипломної освіти передбачає: фундаментальні філософські ідеї, передусім, філософії освіти, принципи професіоналізму, а також відображає взаємозв'язок і взаємодію різних підходів загальнонаукової і конкретно науко-

вої методології до вивчення проблеми професійної підготовки фахівців викладачів в умовах підвищення набутої освіти; становлення та вдосконалення цілісної особистості фахівця даного профілю (Чужикова, 2009). Це дозволяє простежити становлення системи професійної перепідготовки фахівців у контексті основних вимог ЗВО та спрогнозувати подальші шляхи підвищення ефективності їх неперервної освіти, який сприятиме виявленню структурно-функціональних зв'язків між складовими професійної підготовки викладача в умовах удосконалення набутої вищої освіти.

Підвищення кваліфікації викладачів права має здійснюватися за наступними основними принципами (Криштанович, 2022): динамічності, яка забезпечує можливість щодо внесення змін і доповнень до змісту освітніх програм; неперервності, що відкриває широкі можливості для задоволення різноманітних потреб викладачів з огляду на час, термін, місце та форму освіти; усвідомленої перспективи, яка потребує глибокого розуміння й усвідомлення викладачами системи близьких, середніх і віддалених перспектив навчання; різнобічності науково-методичного консультування, що передбачає високий рівень їх зацікавленості; паритетності, побудованої на суб'єкт-суб'єктній взаємодії викладачів інституту післядипломної освіти і слухачів тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Особливістю викладачів у системі підвищення кваліфікації є не лише належність до категорії тих, котрі навчаються, а і специфіка їхнього фаху - педагогічного. А отже, викладачі, повертаючись до навчання, самі можуть стати потужним джерелом для розвитку інших, виходячи з власного досвіду виконання різноманітних педагогічних функцій. Саме тому у виборі форм організації підвищення їх кваліфікації, на нашу думку, необхідно враховувати такі основні положен-

ня: підвищення кваліфікації як багатопільова функція потребує наступності щодо розробки форм підвищення кваліфікації викладачів, спрямованих на розвиток їх професійних і особистісних якостей, педагогічної майстерності; синтез контактних і дистанційних форм підвищення кваліфікації; перехід від традиційної до інноваційної стратегії організації підвищення кваліфікації викладачів.

Перспективним напрямом дослідження питання підвищення кваліфікації викладачів є з'ясування конкретних їх професійно важливих якостей як педагогічних фахівців, визначення у них відповідних критеріїв та показників професійної сформованості, реалізація вимог сучасних концептуальних підходів у професійній освіті.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Сущенко, Л. О. (2006). Шляхи розвитку професійно-педагогічного потенціалу вчителя. *Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки*, 37, 20–24.

Шевченко, О. (2015). Критерії професійного розвитку вчителя: проблемний аналіз. URL www.virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages//Shevchenko.pdf.

Педагогічна майстерність. (2004). Київ: Вища школа. 422 с.

Чужикова, В. Г. (2009). Методика викладання права. Київ: КНЕУ. 425 с.

Криштанович, М. Ф. (2022). Професійна підготовка майбутніх викладачів права. Львів: СПОЛОМ. 140 с.

REFERENCES

Sushchenko, L. O. (2006). Shliakhy rozvytku profesiino-pedahohichnoho potentsialu vchytelia. *Pedahohika i psykhologhiia formuvannia tvorchoi osobystosti: problemy i poshuky*, 37, 20–24.

Shevchenko, O. (2015). Kryterii profesiinoho rozvytku vchytelia: problemnyi analiz. URL www.virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages//Shevchenko.pdf.

Pedahohichna maisternist. (2004). Kyiv: Vyshcha shk. 422 s.

Chuzhykova, V. H. (2009). *Metodyka vykladannia prava*. Kyiv: KNEU. 425 s.

Kryshchanovych, M. F. (2022). *Profesiina pidhotovka maibutnikh vykladachiv prava*. Lviv: SPOLOM. 140 s.

Стаття надійшла 26.12.2023 р.
